

Ärende: VN/34515/2024

Bildning visar vägen för Finland - En vision för högskoleutbildningen och forskningen fram till 2040 - begäran om kommentarer

1. Finland är en föregångare inom bildning, demokrati och vetenskaplig frihet.

Är målet en motiverad del av visionen för högskoleutbildningen och forskningen? Har rätt aspekter valts till dess innehåll?

2 ja, huvudsakligen

Precisera ditt svar vid behov. Till vilka delar bör målet exempelvis ändras, hur bör det formuleras?

Vetenskapens frihet kan stärkas genom garanterad autonomi för universiteten dvs att finansieringen inte styrs på ett sätt som är villkorligt; genom tid för forskning vid sidan om undervisning (dvs undervisningskravet kan inte växa gränslöst; och genom tillräcklig finansiering av oberoende grundforskning). Soc&kom bedriver gärna både forskning av den art som beställs av olika aktörer samt egen kritisk forskning som tjänar samhället i stort.

Har man i de åtgärdsrekommendationer som är kopplade till målet identifierat de väsentliga åtgärderna och valt ut dessa till rekommendationerna? Är åtgärderna korrekta?

3 endast delvis

Precisera ditt svar vid behov. Fattas det exempelvis åtgärder, bör antalet åtgärder minskas, förutsätter någon av åtgärderna formulering? Precisera på vilket sätt.

Åtgärdsförslaget: För att stärka vetenskapens frihet och integriteten i forsknings- och undervisningsarbetet utreder undervisnings- och kulturministeriet behoven av att reformera lagstiftningen. Kommentar: Vad avses med att reformera lagstiftningen? Vilken lagstiftning? Åtgärdsförslaget är otydligt.

Åtgärdsförslaget: Alla högskolor och forskarsamhällen övergår från principerna för ansvarsfull bedömning av forskning (inklusive CoARA) till praktiska åtgärder. Vid rekryteringarna använder högskolorna mångsidiga metoder för akademisk meritering. Kommentar: Vad avses med praktiska åtgärder? Åtgärdsförslaget är otydligt.

2. Utbildning är till för alla, och möjligheterna ökas framför allt för unga.

Är målet en motiverad del av visionen för högskoleutbildningen och forskningen? Har rätt aspekter valts till dess innehåll?

2 ja, huvudsakligen

Precisera ditt svar vid behov. Till vilka delar bör målet exempelvis ändras, hur bör det formuleras?

I detta stycke saknas frågan om bägge nationalspråkens betydelse med tanke på de framtida kompetensbehoven. Frågan är naturligtvis viktig även med tanke på studerandes välbefinnande och den nationella referensramen som utvecklas för handledning och lärande (s. 8)

Har man i de åtgärdsrekommendationer som är kopplade till målet identifierat de väsentliga åtgärderna och valt ut dessa till rekommendationerna? Är åtgärderna korrekta?

2 ja, huvudsakligen

Precisera ditt svar vid behov. Fattas det exempelvis åtgärder, bör antalet åtgärder minskas, förutsätter någon av åtgärderna formulering? Precisera på vilket sätt.

Åtgärdsförslaget: Högskolorna harmoniserar praxisen för led- och vägstudier och utvecklar samarbetet med utbildningsanordnare på andra stadiet.

Kommentar: Utvecklingen av denna övergång och dessa led- och vägstudier behöver noggrant samplaneras med högskolorna. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid behörighetsgivande utbildningar där kandidat- och magisterstudier bör ses som en helhet.

Åtgärdsförslag: Ungdomarnas högskolefärdigheter stärks genom att öka utbudet inom gymnasieutbildningen framför allt i stora städer och genom att utveckla innehållen i och handledningen inför fortsatta studier inom yrkesutbildningen. Kommentar: Utvecklingen som lett till elitgymnasier i huvudstadsregionen, där pressen på de unga att komma in i sitt närgymnasium är för hög och leder till lång skolväg redan på andra stadiet, behöver stoppas. Den skadar ungas välmående. Satsa på att ha en jämlikt god gymnasieutbildning över hela landet som ger de unga lugn och ro under studierna på andra stadiet och därmed ger dem jämlika möjligheter att nå högskolebehörighet. Ge eleverna förkörsrätt till sitt närgymnasium, för att slippa elitgymnasier med krav på skyhöga medeltal. "Framför allt i stora städer" är alltså inte nödvändigtvis rätt satsning.

Åtgärdsförslag: Antalet högskoleplatser ökas och genom att utnyttja prognosdata om kunskap och utbildning riktas utbildningsutbudet till branscher som stöder kreativitet, en hållbar tillväxt och samhällsförnyelse med beaktande av utbildningsprogrammets dragningskraft, särskilt för unga.

Kommentar: För att öka antalet platser behöver högskolorna resurser. Högkvalitativ utbildning kräver tillräcklig personal. Samhällsvetenskaplig kunskap behövs t ex i utvärdering av processer, effekter och implementering av nya innovationer som styrker hållbarhet. Samhällsvetenskaplig

utbildning bör ses som en möjlighet att förstärka ekonomin och STEM-branscherna iom att de flesta innovationerna behöver tillämpas i organisationer och i bruk – konstgjorda avgränsningar i tillväxtbrancher och föråldrade vetenskapsområden bör kritiskt granskas i hur nya utbildningar och – platser planeras. Samhällsvetenskaplig grundforskning har även ett värde i sig med tanke på dess fokus på sådana viktiga nordiska fundament som våra välfärdssamhällen vilar på.

Åtgärdsförslag: Finansieringen och styrningen av kontinuerligt lärande reformeras. Baserat på utbudet av kontinuerligt lärande bygger högskolorna i samarbete med arbetslivet attraktiva helheter för personer i arbetslivet. Helheterna är mindre än examina, ska tillgodose samhällets och näringslivets snabbt föränderliga behov på ett flexibelt sätt och har identifierats och erkänts av arbetslivet.

Kommentar: Högskolorna behöver resurser för att samtidigt kunna anta ett större antal studerande och utveckla specifika kurser i samarbete med arbetslivet för att tillgodose det kontinuerliga lärandet.

Till en viss grad är visionen relevant för universitet men behöver implementeras gradvis och försiktigt; universitetsstudier bör vara relevanta för snabbt föränderliga behov långt in i framtiden och planeringen av kortsiktiga attraktiva enbart idag –helheter kan försämra kvaliteten i vetenskaplig utbildning. Varken studentsöktrycket eller arbetslivets akuta behov kan inte enbart avgöra vilka utbildningar som erbjuds.

Åtgärdsförslag: Undervisnings- och kulturministeriet utreder införandet av korta examina i högskolorna och betydelsen av korta examina som en väg till högskoleutbildning och som ett led i det kontinuerliga lärandet.

Kommentar: En utredning av kortare examina ska ske i nära samarbete med högskolesektorn. Soc&kom som en enhet med stark akademisk förankring och nära kontakt till yrkeslivet är en intressant partner i detta sammanhang.

Åtgärdsförslag: Undervisnings- och kulturministeriet förnyar examensbeteckningarna inom högskoleutbildningen så att examensstrukturen blir tydligare än den är i nuläget och så att den stöder studenternas mobilitet i examensstrukturen med flera steg och i det internationella samarbetet.

Kommentar: Dualmodellen behövs och fyller en funktion om man önskar att 60 % ska få högskoleutbildning. Skillnaderna mellan yrkeshögskolor och universitet måste få finnas för att berika samhällets mångfald och ungas olika begåvningar. Det är alltså viktigt att bevara dualmodellen och

att beakta den om examensbeteckningarna förnyas och att samtidigt beakta att studerande och samhället förstår vilken utbildning examensbeteckningarna motsvarar.

Åtgärdsförslag: Undervisnings- och kulturministeriet bereder en bestämmelse om en handledande utbildning för invandrare även för universitetssektorn.

Kommentar: Det här är välkommet och behöver göras i samarbete med universiteten.

3. Kreativa experter och ambitiös forskningsverksamhet förnyar samhället.

Är målet en motiverad del av visionen för högskoleutbildningen och forskningen? Har rätt aspekter valts till dess innehåll?

2 ja, huvudsakligen

Precisera ditt svar vid behov. Till vilka delar bör målet exempelvis ändras, hur bör det formuleras?

Då nya studie- och karriärstigar utvecklas är det viktigt att beakta att det är möjligt att studera längs enhetliga stigar även på svenska i Finland. Även om forskningens språk långt är engelska behöver högskolestudier utgå från att modersmålet beaktas.

Har man i de åtgärdsrekommendationer som är kopplade till målet identifierat de väsentliga åtgärderna och valt ut dessa till rekommendationerna? Är åtgärderna korrekta?

3 endast delvis

Precisera ditt svar vid behov. Fattas det exempelvis åtgärder, bör antalet åtgärder minskas, förutsätter någon av åtgärderna formulering? Precisera på vilket sätt.

Åtgärdsförslag: högskolorna stärker den egna specialiseringen och de egna kompetensområden i syfte att förbättra den internationella konkurrenskraften i forskningen och i den forskningsbaserade högskoleutbildningen samt verkningsfullheten i FoU-verksamheten. Detta stöder även möjligheterna att utnyttja den konkurrerade finansieringen till fullo.

Kommentar: Då högskolorna stärker den egna specialiseringen behöver ändå grundförutsättningarna att undervisningen bygger på forskning tryggas, samtidigt som jämlika möjligheter till bred utbildning på de nationella språken tillgodoses. Bred grundutbildning går ihop med tanken om specialiserad forskning om tillräcklig tid för forskning för undervisande personal, resurserna för forskning samt den akademiska friheter garanteras.

Åtgärdsförslag: För att göra forskarutbildningen mer attraktiv och tydligare och för att förbättra ställningen för forskarstuderande fortsätter omarbetningen av antagningsprinciperna och handlingsmodellerna för forskarutbildningen, bland annat genom att använda bästa praxis från

doktorspilotprojektet (inkusive enhetliga studentkohorter, systematisk handledning och enhetliga rutiner). Stegen från olika högskolebakgrunder till vetenskaplig och konstnärlig vidareutbildning förs smidigare, och de färdigheter som forskarutbildningen erbjuder till olika yrkeskarriärer förbättras.

Kommentar: Forskarutbildningen får gärna utvecklas mot större helheter där ansvar delas och det ingår moment förutom effektiv handledning, dvs utvecklingen mot större program är välkommen. Delaktighet hos personalen som arbetar med doktorandutbildning behöver garanteras genom olika incentiv. Forskarutbildning i samarbete med aktörer i arbetslivet, tex välfärdsområden, kunde förstärka kopplingen till arbetslivet och kunde resurseras.

Åtgärdsförslag: Högskolorna inkluderar en mobilitets- eller internationaliseringsmodul i varje utbildningsprogram.

Kommentar: Att införa en obligatorisk mobilitetsmodul kräver mycket nya resurser då administrationen kring utbytesstudier är stor. En internationaliseringsmodul i annat format är lättare att förverkliga. Kanske det här kunde vara en stark rekommendation? Rekommenderas införa, snarare än "inkluderar i varje utbildningsprogram".

Åtgärdsförslag: Högskolorna ökar antalet funktionellt tvåspråkiga examensprogram så att de internationella studerandes förankring i Finland stärks.

Kommentar: Det här får inte ske på svenskans bekostnad. Redan nu finns en tendens att ersätta tvåspråkigheten finska-svenska med finska-engelska. En sådan utveckling kräver en klar strategi för att bevara nationalspråken och studerandes vetenskapliga vokabulär på flera språk.

4. Djärv förnyelse skapar framtidens kompetens: högskolornas specialisering och samarbete stärks.

Är målet en motiverad del av visionen för högskoleutbildningen och forskningen? Har rätt aspekter valts till dess innehåll?

2 ja, huvudsakligen

Precisera ditt svar vid behov. Till vilka delar bör målet exempelvis ändras, hur bör det formuleras?

De finlandssvenska högskolorna har varit proaktiva i frågan om att kartlägga högskolestudierna och har tillsammans med stöd av Kulturfonden initierat en utredning. Soc&kom har även på eget initiativ initierat till en kartläggning av hur paletten av samhällsvetenskaper på svenska ser ut i dagsläge. Syftet är att skapa synergier, identifiera överlappningar och garantera tillräckliga resurser för att garantera en akademisk tillväxt med den bredd som behövs för att garantera t ex social- och

hälsoservice, utbildning, myndighetsutövning, god förvaltning, media och journalistik på svenska i framtiden. De som utexamineras från svenskspråkiga högskolor betjänar ofta hela samhället i Finland med sin två- och flerspråkiga kompetens.

Har man i de åtgärdsrekommendationer som är kopplade till målet identifierat de väsentliga åtgärderna och valt ut dessa till rekommendationerna? Är åtgärderna korrekta?

3 endast delvis

Precisera ditt svar vid behov. Fattas det exempelvis åtgärder, bör antalet åtgärder minskas, förutsätter någon av åtgärderna formulering? Precisera på vilket sätt.

Åtgärdsförslag: För att uppnå målen för visionen inleder undervisnings- och kulturministeriet en reform av högskolesystemet. Målet är ett hållbart högskolesystem som stärker kvaliteten på högskoleutbildning och forskning samt stöder en höjning av utbildningsnivån. De funktionella målen är att avskaffa högskolornas överlappande uppgifter och att främja samarbete. I beredningen beaktas även den pågående utvecklingen i högskolekoncernerna och på det europeiska utbildnings- och forskningsområdet samt den övriga utvecklingen av det offentliga utbildnings- och forskningssystemet.

Kommentar: Språkliga och regionala behov behöver beaktas. Allmänbildning om hur människor och grupper fungerar, om samhället och kultur avgörande för Finlands framtid, inte enbart ekonomi och teknologi I reformen behöver högskolorna själva ingå för att ge adekvat kunskap om hur de olika högskolorna i dagsläget bidrar till utbildningen på olika områden. Det är centralt att försöka förutse hur reformen kan tänkas påverka målet att 60 % av de unga ska vara högskoleutbildade. Mångsidig utbildning på bägge nationalspråken behöver tryggas i reformen. Språkliga och regionala behov behöver beaktas.

Åtgärdsförslag: Undervisnings- och kulturministeriet stöder högskolornas specialisering genom att reformera lagstiftningen om utbildningsansvar så att högskoleutbildningen tillgodoser samhällets kompetensbehov på nationell nivå.

Kommentar: Lagstiftningen om utbildningsansvar behöver reformeras i nära samarbete med högskolorna. Viktigt att det finns en i lag garanterad studiestig på svenska inom samhällsvetenskaperna i huvudstadsregionen.

Åtgärdsförslag: Högskolorna utvecklar metoder för att forskningsrönen och de kreativa sektorernas kompetens ska kunna utnyttjas och kommersialiseras på många olika sätt.

Kommentar: Högskolornas allmänbildande och utbildande funktion, t.ex. betydelsen av grundforskning, får inte förbises i strävan att kommersialisera. Högskolornas och de olika vetenskapernas/ämnenas olika uppgifter och förutsättningar måste beaktas då

finansieringsinstrumenten inriktas på näringslivet och kommersialisering. En modell fungerar inte för alla.

5. Med sikte på tillväxt: finansieringen av högskoleutbildning och forskning blir mångsidigare.

Är målet en motiverad del av visionen för högskoleutbildningen och forskningen? Har rätt aspekter valts till dess innehåll?

2 ja, huvudsakligen

Precisera ditt svar vid behov. Till vilka delar bör målet exempelvis ändras, hur bör det formuleras?

Då den ekonomiska modellen ses över är det viktigt att beakta att den svenskspråkiga högskolesektorn har möjligheter att erbjuda högkvalitativ forskning och utbildning som gynnar hela samhället inte passar in i den ekonomiska modell som idag tillämpas vid de flesta högskolor. De särfinansieringsalternativ som idag tillämpas är därför av högsta vikt att bevara. De som utexamineras från svenskspråkiga högskolor betjänar hela det finska samhället.

Har man i de åtgärdsrekommendationer som är kopplade till målet identifierat de väsentliga åtgärderna och valt ut dessa till rekommendationerna? Är åtgärderna korrekta?

3 endast delvis

Precisera ditt svar vid behov. Fattas det exempelvis åtgärder, bör antalet åtgärder minskas, förutsätter någon av åtgärderna formulering? Preciserar på vilket sätt.

Åtgärdsförslag: en statliga finansieringen av högskolor förnyas utifrån målen för visionen. Den framtida statliga finansieringen av universitet och yrkeshögskolor fokuserar på en övergripande kvalitet och verkningsfullhet i högskoleutbildningen och forskningen, på att höja utbildningsnivån och öka FoU-intensiteten samt på att stödja högskolornas reform och specialisering.

Kommentar: Det är centralt att finansieringsmodellen fungerar för olika högskolor. Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet (Soc&kom) grundades 1943 och fyllde således 80 år 2023. Verksamheten säkrar svenskspråkig offentlig service i Finland. Högskolan blev en del av Helsingfors universitet år 1984. Enligt universitetslagen (558/2009) § 69 är Soc&kom en fristående enhet vid Helsingfors universitet. Om utbildningsansvaret vid högskolan anges i två olika förordningar: Statsrådets förordning om examina 19.8.2004/794 och Undervisnings- och kulturministeriets förordning om precisering av universitetens utbildningsansvar (1451/2014).

Enligt statsrådets förordning har högskolan till uppgift att meddela vetenskaplig och yrkesinriktad undervisning i samhällsvetenskaper, särskilt offentlig förvaltning, journalistik och socialt arbete, samt att bedriva vetenskaplig forskning på dessa områden. Inom ramen för sitt nuvarande mandat utgår Soc&kom från visionen att erbjuda den bästa samhällsvetenskapliga utbildningen på svenska i Finland och vara en internationellt och nationellt erkänd aktör inom forskning – som bidrar till ett bättre samhälle.

I reformen av högskolefältet är det viktigt att garantera särfinansiering också i framtiden då behov för sådant finns. Soc&kom förespråkar balans mellan konkurrensutsatt modell som tar fasta på resultat och specialbehov som kräver specialfinansiering.

Högskolorna reformerar med stöd av undervisnings- och kulturministeriet den externa kvalitetskontrollen av forskningen och utbildningen. Undervisnings- och kulturministeriet använder sig av en mer enhetlig kvalitetskontroll i styrningen av högskolorna.

Kommentar: Viktigt att kvalitetskontrollen sker i ändamålsenlig mängd och via effektiva verktyg och på sätt som inte tar för mycket resurser av det egentliga utbildnings- och forskningsarbetet.

För att förbättra högskolesystemets konkurrenskraft och ekonomiska hållbarhet utreder undervisnings- och kulturministeriet huruvida finansieringen av högskoleutbildning och forskning kan ökas på olika sätt.

Kommentar: Det är viktigt att i reformerna beakta och försöka förutspå vilka tilläggsresurser alla tillväxtmål och utvecklingsmål förutsätter. Välkommet att finansieringen utökas.

Helheten av visionens mål och åtgärdsrekommendationer

6. Saknas det något väsentligt från visionens mål och åtgärdshelheter? Bör något delområde prioriteras eller avprioriteras?

Det finlandssvenska perspektivet som en resurs och styrka, t ex i relation till Norden och till hela det finska samhället syns väldigt lite. Denna avsaknad måste beaktas eftersom de åtgärder som föreslås (t ex finansieringsmodeller eller studie- och karriärstigar som reformeras) måste planeras utgående från ett språkligt perspektiv där bägge nationalspråken beaktas utifrån deras verklighet.

Visionens helhet och de övriga delarna

7. Eventuella kommentarer gällande visionens situationsbild

Se ovan.

8. Hur skulle du bedöma visionen och dess åtgärder som en helhet

-

9. Övriga kommentarer

-

Kouvonen Petra
Helsingin yliopisto, Svenska social- och kommunalhögskolan